

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: קיץ, מועד ב' תשפ"ד, 2024
מספר השאלון: 011271
שם התלמיד/ה: _____

עברית: לשון

הוראות לנבחן

- שימו לב:** בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות. יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.
- א. משך הבחינה: שעהיים ורבע.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
- פרק א – שם המספר ואותיות השימוש – 20 נקודות
- פרק ב – תחביר / פרק ג – מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים – 80 נקודות
- סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר (עמוד 4).
- ד. הוראה מיוחדת: יש להקפיד על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.
- שימו לב:** בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
- השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.**
- הנחיות מיוחדות למועד זה: בפרק ב (תחביר) ובפרק ג (מערכת הצורות) חמש שאלות בכל פרק (לכל שאלה – 20 נקודות). תוכלו לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק זה, אך מספר הנקודות שתוכלו לצבור בפרק לא יעלה על 80 נקודות.

בהצלחה!

השאלות

פרק א: חובה – שם המספר ואותיות השימוש

(20 נקודות)

ענו על שאלה 1 שלפניכם.

1. (20 נקודות)

לפניכם משפטים ובהם מספרים מודגשים וכן אפשרויות להגיית שם המספר ואותיות השימוש. כתבו במילים את המספרים המודגשים (אין צורך לנקד), והקיפו את הצורה הנכונה מבין האפשרויות להגיית שם המספר ואותיות השימוש.

- בדוח שפרסם ארגון המדע, החינוך והתרבות של האו"ם ב-22 _____ בפברואר אֲלֵפִים עֶשְׂרִים וְשָׁתַיִם / אֲלֵפִים עֶשְׂרִים וְשָׁתַיִם נכתב כי כיום יש בעולם בערך 6,500 שפות מדוברות, וכמחצית מהן בסכנת היעלמות.
- הסינית, האנגלית והערבית הן ברשימת חֲמֵשׁ / חֲמֵשֶׁת השפות המדוברות ביותר בעולם. העברית ממוקמת הרחק מהן משום שמספר הדוברים אותה הוא 9 _____ מיליון בלבד.
- מקובל להבחין בין 2 _____ סוגים של דו־לשוניות: דו־לשוניות שבה שתי השפות נרכשות במקביל בְּשִׁלּוּשׁ / בְּשִׁלְשֶׁת / בְּשִׁלּוּשׁ / בְּשִׁלְשֶׁת השנים הראשונות לחיים, ודו־לשוניות שבה השפה הנוספת נרכשת לאחר גיל שנתיים–שלוש.
- על פי מחקרים, מספר האנשים הדו־לשוניים הוא פי 3 _____ ממספר האנשים שדוברים 3 שפות.
- המאמר "להיות ילד דו־לשוני" התפרסם בכתב העת "הד האולפן החדש", בעמוד 61 _____ של גיליון מספר 102.
- במדינת ישראל פועלים כיום שְׁמוֹנָה / שְׁמוֹנֶה מוסדות חינוך דו־לשוניים רשמיים.
- לפי סקר שנערך השנה בקרב 24 מיליון אנשים בבריטניה שדוברים שתי שפות, קבוצת הגיל שבה המספר הגדול ביותר של דו־לשוניים היא של בני 16 _____ עד 24.

פרק ב: תחביר

(80 נקודות)

- לפניכם שני פרקים: פרק ב – תחביר, פרק ג – מערכת הצורות.
- בחרו בפרק שלמדתם: בפרק ב – תחביר או בפרק ג – מערכת הצורות.
- בפרק שבחרתם ענו על השאלות לפי ההוראות.
- ציינו את שם הפרק שבחרתם: _____
- בפרק זה חמש שאלות, 2–6 (לכל שאלה – 20 נקודות).
- תוכלו לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק זה, אך מספר הנקודות שתוכלו לצבור בפרק לא יעלה על 80 נקודות.

2. (20 נקודות)

א. לפניכם שני משפטים.

- I. מי שאינו יודע שפות זרות, אינו יודע דבר על השפה שלו עצמו. _____
II. אומנם האנגלית תהיה השפה השימושית ביותר, אך ידיעת שפה נוספת נושאת עימה יתרונות קוגניטיביים ותרבותיים. _____

(1) ציינו ליד כל אחד מן המשפטים את הסוג התחבירי שלו.

- אם המשפט מורכב, תחמו את הפסוקית שבו, וציינו את התפקיד התחבירי שלה.
- אם המשפט הוא משפט איחוי, תחמו את איבריו.

(2) המירו את משפט I במשפט מורכב בעל פסוקית תנאי.

ב. לפניכם משפט פשוט.

לעיתים דוברים דוילשוניים משתמשים בשתי הלשונות שלהם בו־בזמן.
נתחו את המשפט: ציינו מעל המילים במשפט את התפקידים התחביריים שלהן.

3. (20 נקודות)

א. לפניכם שלושה משפטים מורכבים, ובהם המילית "כי".

- I. חוקרים מצאו כי במוח הדוילשוני מחלת האלצהיימר מתעכבת.
II. לדעת חוקרים, רכישת שפה זרה היא מעשה כדאי כי יש לה השפעה חיובית על המוח.
III. ההנחה היא כי ידיעת שפה נוספת מעכבת מחלות, כגון דמנציה ואלצהיימר.
(1) תחמו את הפסוקיות הפותחות במילית "כי", וכתבו מעל כל פסוקית את תפקידה התחבירי.
(2) כתבו מעל המילים המסומנות בקו במשפטים I–III את תפקידן התחבירי.

ב. לפניכם משפט מורכב נוסף, ובו פסוקית סיבה.

מכיוון שרכישה של שפה חדשה מחיה את המוח, חוקרים ממליצים על כך.
נסחו את המשפט מחדש, כך שפסוקית הסיבה תפתח במילית "כי".

4. (20 נקודות)

א. לפניכם קטע, ובו שישה נשואים. סמנו קו מתחת לכל הנשואים שבקטע.

נראה כי בתחרות בין השפות הנפוצות ידה של האנגלית על העליונה. אף על פי שיש יותר דוברי סינית בעולם, השפה האנגלית חשובה יותר. בימינו השימוש באנגלית הולך ומתרחב, ובשלב מסוים העולם כולו יוכל לתקשר בשפה אחת.

ב. לפניכם שלושה משפטים.

- I. שאלת הדוילשוניות בקרב ילדים חוזרת ונבחנת בכל פעם מחדש.
II. השאלה נבחנה ועלתה לדיון בכל ישיבה של הצוות.
III. המחקר החשוב ופורץ הדרך פורסם בירחון החינוך.
בשניים מן המשפטים יש חלק כולל.

- (1) הקיפו את מספרי המשפטים שיש בהם חלק כולל.
(2) כתבו מעל כל חלק כולל את התפקיד התחבירי שלו.

ג. לפניכם שני משפטים.

I. ידיעת שפה נוספת מאפשרת כניסה לתרבות של דובריה.

II. ידיעת שפה נוספת משפרת את הביצועים של המוח.

על פי שני המשפטים נסחו משפט אחד בעל נושא כולל.

5. (20 נקודות)

א. לפניכם משפט, ובו תמורה.

דוברים דוילשוניים יכולים לנהל ביעילות רבה תהליכים קוגניטיביים גבוהים, כמו פתרון בעיות, זיכרון ורעיונות.

(1) העתיקו מן המשפט את התמורה. _____

(2) העתיקו מן המשפט את המילה או הצירוף שהיא ממירה. _____

(3) ציינו את התפקיד התחבירי של המילה או הצירוף שהתמורה ממירה. _____

ב. לפניכם ארבעה משפטים, ובכל אחד מהם המילה "תורמים" מסומנת בקו.

I. רשימת התורמים לבית הספר הדוילשוני היא ארוכה.

II. אנשים רבים תורמים לבניית גן דוילשוני בקיבוץ עברון.

III. במחקרים בנושא השפעת הדוילשוניות על התפתחות המוח נמצאו גורמים תורמים וגורמים מעכבים.

IV. יש כמה מחקרים התורמים להבנה של החשיבות של רכישת שפה חדשה.

כתבו מהו חלק הדיבור ומהו התפקיד התחבירי של המילה "תורמים" בכל אחד מן המשפטים.

משפט I: חלק הדיבור _____; התפקיד התחבירי _____

משפט II: חלק הדיבור _____; התפקיד התחבירי _____

משפט III: חלק הדיבור _____; התפקיד התחבירי _____

משפט IV: חלק הדיבור _____; התפקיד התחבירי _____

6. (20 נקודות)

א. לפניכם קטע.

(במסגרת)

דו־לשוניות היא מצב שמשתנה לאורך החיים, אומרת ד"ר עוז קלינאית תקשורת התפתחותית. על פי המחקר שלה יכול להיות שהשפה הדומיננטית של ילד מסוים היא השפה המדוברת בבית. אולם ככל שהוא נמצא במגע עם הסביבה, שפת המקום נעשית דומיננטית. כמו כן לא מעט גורמים משפיעים על הדו־לשוניות לאורך השנים מוטיבציה ללמידת השפה יוקרתיות השפה זהות הילד וזהות ההורים. הוסיפו סימני פיסוק בקטע לפי ההנחיות שלפניכם.

- פסיק להסגר
- פסיק לתמורה
- פסיקים בין חלקים כוללים
- מירכאות לדיבור ישיר
- נקודתיים לתמורה מפרטת

ב. לפניכם שני משפטים מורכבים.

- I. הסיבה החשובה שבגללה מומלץ שאנשים ילמדו עוד שפה היא בריאותית.
- II. ילדים המתקשרים באמצעות שתי שפות נהנים מיתרון מוחי כי שפה נוספת מחיה את המוח.
- (1) בשני המשפטים יש פסוקית בעלת אותו תפקיד תחבירי.
- תחמו בכל אחד מן המשפטים פסוקית זו.
- (2) מהו התפקיד התחבירי המשותף לשתי הפסוקיות? _____
- (3) העתיקו מכל אחד מן המשפטים רק את החלק העיקרי. _____
- משפט I: _____
- משפט II: _____

פרק ג: מערכת הצורות

(80 נקודות)

בפרק זה חמש שאלות, 7–11 (לכל שאלה – 20 נקודות).
תוכלו לענות, באופן מלא או חלקי, על כל השאלות בפרק זה, אך מספר הנקודות שתוכלו לצבור בפרק לא יעלה על 80 נקודות.

7. (20 נקודות)

א.

לפניכם משפטים ובהם פעלים מודגשים.

- יוונים ששהו כמה שנים בסביבה דוברת אנגלית נוטים לראות בשני סוגי הכחול צבע אחד.
 - באחד המחקרים השוו בין ילדים דו-לשוניים.
 - הוכח בעבר שאם אתם דוברים שתי שפות, הסבירות שתחלו בדמנצייה פוחתת.
 - אנו מתקרבים לנקודה שבה תשאל השאלה: מדוע כדאי לנו ללמוד שפות זרות?
 - ילדים דו-לשוניים מתאפיינים במוח גמיש וזריז.
 - ניסיון של אדם לשוחח עם חבר בשפה ששניהם מדברים היטב אולם אינם רגילים לדבר בה זה עם זה, יגרום לשיחה "צולעת".
- בטבלה שלפניכם נתחו את הפעלים המודגשים - ציינו את השורש ואת הבניין של כל פועל.

הפועל	השורש	הבניין
נוטים		
השוו		
הוכח		
תשאל		
מתאפיינים		
לשוחח		

ב.

לפניכם ארבעה צירופים, ובכל אחד מהם מילה מודגשת.

- כתבו מעל כל מילה מודגשת את השורש שלה.
- לקות למידה, דעה נחרצת, יכולת לתקשר, שחייה בלי מצופים

8. (20 נקודות)

א.

לפניכם שני משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

- I. אדם היודע שפה נוספת מפנים את תרבותה.
 - II. חוקרי דו-לשוניות מפנים את הסטודנטים למאמרים העוסקים בבלשנות.
- בטבלה שלפניכם נתחו כל אחד מן הפעלים על פי ההוראות. בעמודה האחרונה כתבו צורת ציווי של כל אחד מן הפעלים באותו השורש, באותו הבניין ובגוף נוכח.

הפועל	השורש	הגוף	צורת הציווי באותו השורש, באותו הבניין, בגוף נוכח
מפנים משפט I			
מפנים משפט II			

ב. לפניכם שני משפטים, ובהם מודגשות צורות בינוני.
כתבו מעל כל אחת מצורות הבינוני המודגשות את חלק הדיבור שאליו היא שייכת.
(במסגרת)

אדם הדובר שפה נוספת רואה את העולם קצת אחרת.
השפה מעצבת את תפיסת המציאות של הדובר.

ג. לפניכם ארבע מילים.
מציאה, מדיקת, מבוך, מתחילה
(1) הקיפו את המילה שבה האות מ"ם היא אות שורש.
(2) מעל כל אחת מן המילים האחרות כתבו את השורש שלה.

9. (20 נקודות)

א. לפניכם שני שמות פעולה.
כתבו ליד כל אחד משמות הפעולה את השורש שלו ואת צורת הבינוני יחיד שלו באותו הבניין.
הוראה: השורש _____; צורת הבינוני יחיד באותו הבניין _____
הוצאה: השורש _____; צורת הבינוני יחיד באותו הבניין _____

ב. לפניכם משפט, ובו מודגש שם פעולה.
תינוקות בני שישה חודשים יכולים להבחין בין אנגלית לצרפתית מהתבוננות בתנועות השפתיים.
(1) ציינו את השורש של המילה התבוננות.
(2) מן השורש של המילה התבוננות כתבו שמות, על פי ההנחיות שלפניכם:

- שם פעולה בבניין פעל (קל) _____
- שם פעולה בבניין הפעיל _____
- שם תואר בצורת הבינוני בבניין נפעל _____

ג. (1) לפניכם משפט, ובו פועל מודגש.
כניסה לתרבות חדשה כשאנחנו מציידים בשפה המקומית דומה למצב שבו אנחנו לומדים לשחות בלי מצופים.

השלימו את המשפטים שלפניכם.

- הפועל מציידים נוטה בבניין _____.
- המילה צייד היא שם הפעולה של בניין _____.
- (2) לפניכם שני משפטים. הקיפו את המשפט שבו המילה צייד מציינת פעולה.
 - הצייד של התלמידים נמצא בתא המטען של האוטובוס.
 - צייד המדריכים בערכת עזרה ראשונה נעשה בתחילת הטיול.
- (3) לפניכם חמש מילים מן השורש צ-י-ד. הקיפו שלוש מילים בצורת הבינוני.
צד, ציד, מצייד, מצוד, מצטייד

10. (20 נקודות)

א. השמות הפרטיים תָּאִיר, נָאֹר, יָאִיר, מָאִיר הם פעלים בעלי שורש משותף.

(1) כתבו את השורש המשותף לפעלים אלה. _____

(2) מהו הבניין של הפועל נָאֹר? _____

(3) מהו הבניין של שאר הפעלים? _____

ב. לפניכם ארבעה שמות פרטיים.

אֹרִיאֵל, לִיאֹר, אֹרְלִי, אֹרִית

(1) הקיפו את השם יוצא הדופן מבחינת דרך התצורה שלו.

(2) ציינו את דרך התצורה של השם יוצא הדופן. _____

ג. לפניכם ארבעה שמות.

נְקִינֹת, נְקִינֹת, שְׁלִטֹנֹת, חֶסְכֹנֹת

(1) הקיפו את השם יוצא הדופן מבחינת המשקל. _____

(2) מהו המשקל של השם יוצא הדופן? _____

(3) מהו המשקל של שלושת השמות האחרים? _____

ד. לפניכם ארבעה שמות.

תְּנַשְׁמָת, תּוֹסַפֶּת, תּוֹעֶלֶת, תּוֹפֶרֶת

(1) הקיפו את השם יוצא הדופן מבחינת המשקל. _____

(2) מהו המשקל של שלושת השמות האחרים? _____

(3) מהו השורש של השם יוצא הדופן? _____

ה. לפניכם ארבעה שמות.

מְסוּרָה, מְנוּעָה, מְלוּכָה, מְלוּחָה

(1) הקיפו את השם יוצא הדופן מבחינת המשקל. _____

(2) מהו המשקל של השם יוצא הדופן? _____

(3) בשלושת השמות האחרים ה"א היא צורן נטייה. הסבירו זאת על פי אחד השמות.

11. (20 נקודות)

א. לפניכם שני משפטים, ובכל משפט יש מילה מוגדלת שהצורן הסופי שלה מודגש.

– דוֹ-לְשׁוֹנִיּוֹת היא תופעה נפוצה בארצות שיש אליהן הגירה.

– בישראל יש כמה מסגרות חינוך דוֹ-לְשׁוֹנִיּוֹת לתלמידים בגילים שונים.

לפניכם שתי המילים, ובכל אחת מהן מודגש הצורן הסופי. כתבו ליד כל אחת מהן את סוג הצורן הסופי

שלה, וציינו את משמעות הצורן.

דוֹ-לְשׁוֹנִיּוֹת: סוג הצורן _____; משמעות הצורן _____

דוֹ-לְשׁוֹנִיּוֹת: סוג הצורן _____; משמעות הצורן _____

ב. לפניכם רשימת שמות.

מיזם, מנעד, מגדר, מגדלור, מדחם, מכלול

(1) הקיפו את השמות שדרך התצורה שלהם היא שורש ומשקל.

(2) ציינו את דרך התצורה המשותפת של השמות האחרים. _____

ג. לפניכם שני צירופי מילים, ובכל אחד מהם מודגשת מילה, שדרך התצורה שלה היא בסיס וצורן סופי.

מְתַמְטֵיקָאִי דגול _____

השפה הקטלנית _____

(1) מה המשותף ל**בסיס** של שתי המילים המודגשות? _____

(2) כתבו ליד כל מילה את המשמעות של הצורן הסופי שלה.

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon